

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

III. évfolyam 2. szám

1996. február

Ha igaza van ennek a kétezeréves latin bölcsességnek, akkor - úgy hiszem, - mi jó úton járunk. Jó úton ahhoz, hogy írásainkkal, a tiszta szó erejével bekapogtassunk hónapról-hónapra Önhöz, hogy elvigyük üzenetünket.

Üzenetünket a múltból a mának! Üzenetünket a mának, az itt élőknek! Üzenetünket városunkról, Gyomaendrődről!

Amikor múlt év novemberében Olvasóinkhoz fordultunk, kérve ingyenes lapunk támogatását, szent Lukács evangéliumának (2, 9) üzenete lebegett előttünk: Pulsate et aperietur vobis! = Zörgessetek és ajtót nyitnak nektek! És valóban! Megnyíltak az ajtók. És aki tudott, segített. Jöttek a csekkek nap-mint nap. És mi örültünk. Jöttek a csekkek városunkból, jöttek megyénkbeli, de jöttek az ország legkülönbözőbb városai-

Ut panis ventrem,
sic pascit lectio mentem.
Amint a kenyér a testet, úgy táplálja az olvasás a lelket.

Kedves Olvasó!

ból, községeiből.

És mi örültünk!

Örültünk, hogy lapunkat már nemcsak a gyomaendrődiek olvassák, de Balatonfüreden, Békéscsabán, Budapesten, Debrecenben, Dévaványán, Gödöllőn, Hunyán, Jászapátiban, Kecskeméten, Kiskőrösön, Lentiben, Mezőberényben, Miskolcon, Orosházán, Piliscsabán, Rákócziújfaluban, Salgótarjánban, Százhalombattán, Szarvason, Szegeden, Székesfehérváron, Szolnokon, Szombathelyen, Tapolcán, és Újkígyóson is!

Köszönjük az adományokat, mert ezen keresztül érezzük és tudjuk: jó úton járunk.

Nem tudjuk felsorolni az adományozókat, de talán ők sem szeretnék. Az őszinteséghez hozzátartozik, hogy immár ezeröttszáz példányban megjelenő VÁROSUNK finanszírozását az a kétszáz adományozó nem tudja megoldani. Nagy gondunk

közepette segítségünkre sietett a BARANKOVICS ISTVÁN ALAPÍTVÁNY Kuratóriuma tagjai, akik a holland RPF által e célokra adományozott összegből jelentős segítséget nyújtottak. Köszönjük az alapítvány kuratóriumának, köszönjük holland barátainknak.

Köszönetünket, hálánkat csak egyféleképpen viszonzhatjuk: Nem térünk le az útról, amelyen elindultunk. Továbbra is a keresztény és nemzeti gondolat hírnökei leszünk, változatlanul ökumenikus szellemben! Most, hogy országunk az ezeregyszáz éves évfordulóra készül, most különös hangsúlya, különös ereje van ennek a két szónak. Hisszük és valljuk, hogy ez az a két alappillér, melyre támaszkodhat hazánk, melyen felépülhet egy boldogabb, szabad Magyarország.

Császár Ferenc
felelős szerkesztő

A KDNP ORSZÁGOS ELNÖKSÉGÉNEK NYILATKOZATA

A Kereszténydemokrata Néppárt január 13-án Országos Elnökségi ülést tartott. Mint ahogy már több esetben, most is a magyar politikai élet aktuális eseményeit nyilatkozat formájában véleményezte, mely szerint: „A kormány nem teljesítette az 1995. II. félévre vonatkozó törvényhozási programját, mert az megalapozatlan és koncepciótlan volt. A törvényjavaslatok csaknem mindegyikét késedelmesen nyújtotta be az Országgyűlésnek, jelentős részüket pedig egyáltalán be sem terjesztette...”

„A törvényhozási késedelmet, illetőleg a kormányzati fejtelenséget tovább növelte a kormányzat azzal, hogy az Alkotmánybíróság által alkotmányellenesnek minősített gazdasági törvényeit az Országgyűlésnek újra kellett tárgyalni.”

A privatizációról szólva a nyilatkozat megállapítja: „Az 1995. évi 453 milliárd forint privatizációs bevételből mintegy 100-120 milliárd forint (megközelítően 1 milliárd USD) a privatizációs többletbevétel. Az 1996. évi költségvetési törvény 8. §-a (2) bekezdése értelmében a privatizációs többletbevételt adósságtörlesztésre kell fordítani.” A kormány indoka, hogy ezáltal csökkenthető a vállalkozók hitelkamata. A nyilatkozat azonban rámutat arra, hogy: „... az adósságállomány csökkentésének hatására a belpiacon bekövetkező kamatsökkenések gazdaságfejlesztő, gazdaságélénkítő hatásánál jelentősebb eredményt lehet biztosítani, ha a privatizációs többletbevétel egy részét az elmaradott, halmozottan hátrányos helyzetű térségek infrastrukturális ellátottságának javítására, az annyira szükséges versenyképes termékek megjelenését biztosító műszaki fejlesztésekre, beruházások hitel kamatterheinek átvállalására, nemzeti lakásépítési program kimunkálására és beindítására, az oktatás, a kutatás, a kisvállalkozások, a háttéripárok létrejöttének támogatására, valamint a mezőgazdasági hitelgarancia-alap létrehozására fordítanak.” Ugyanis növekvő gazdaság képes csak növekvő terheket elviselni!

A nyilatkozat a továbbiakban az útpályák létrehozásával kapcsolatosan megjegyzi: „Az ország lakosságával együtt a KDNP aggodalommal figyeli, hogy a kormány már a meglévő kevés autópálya-szakaszokat is fizető szakaszokká kívánja

tenni. Egy ilyen lépés katasztrófális hatással járna. Ugyanis a magyar gépkocsi tulajdonosok - elkerülendő a hatalmas költséggel járó úthasználatot - bekényszerülnek a falvakon, városokon keresztül haladó utakra. A balesetek száma ugrásszerűen növekedni fog, s ezzel együtt a halálozások és tartós sérülések száma is. A drasztikus környezeti szennyeződés is a következmények között lesz. Nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy hosszú évek során a magyar lakosság már megfizette a benzínárban befizetett útalap formájában az eddig kiépített autópálya szakaszokat. Ismételt fizetetés alapján erkölcsstelen, a korábbi ígéretekkel való szemérmetlen visszaélés.

Tudatában vagyunk ugyanakkor annak, hogy az ország életében létfontosságú az infrastruktúra tovább fejlesztése, s az autópályák további építése. Ezt azonban nem csupán díjfizető formában lehet csak megoldani, hanem az un. vignettás formában is, úgy mint Svájcban vagy Csehországban. Ebből és az útalapból együttesen igen jól lehet finanszírozni az ország autópálya hálózatának továbbépítését. A Kereszténydemokrata Néppárt Országos Elnöksége tiltakozik a kormány tervezett lépése ellen, s

mérlegeli aláírásgyűjtő akció kezdeményezését, azzal a céllal, hogy ebben a kérdésben népszavazást kényszerítsen ki, megakadályozandó a következő 30-40 évre a pályában elhibázott autópálya üzemeltetési rendszernek az országra való rákényszerítését, ami ráadásul teljesen idegen testet képezne Európa e térségében.”

Végezetül a nyilatkozat a Boszniába küldendő katonák szükséges védelmével foglalkozik és megállapítja: „Az IFOR keretében működő műszaki alegységek védelmének biztosítására vonatkozóan a Magyar Kormány az Országgyűlést megtevéstette, sőt egymásnak ellentmondó nyilatkozataival azt bizonytalanná tette. A Kereszténydemokrata Néppárt Országos Elnöksége felszólítja a Magyar Kormányt, hogy a műszaki alegység munkájának megkezdése előtt annak védelmét biztosítsa.”

Császárné Gyuricza Éva
A KDNP Országos elnökségének tagja

KDNP ülésről

A KDNP Gyomaendrődi Szervezete január 8-án megtartott taggyűlésén értékelt az elmúlt év működését, és megállapította, hogy nem mindenben sikerült elérni a kitűzött célt, de általában sikeres évet zártunk. Szervezetünk 3 taggal megfogyatkozott, akik eltávoztak az élők sorából, de 9 új belépővel gyarapodtunk. Jelenleg 92 tagot számlál a nyilvántartásunk.

Két fontos javaslatot fogadott el a tagság.

- Egyhangúlag fogadták el azt a javaslatot, hogy támogassuk a Mány község önkormányzata által felállítandó Antal József emlékművet, mely az első lesz az országban, a tagság erre a célra 10.000 Ft-ot szavazott meg.

- Ugyancsak nagy lelkesedéssel fogadták azt a javaslatot, hogy a millecentenárium keretében megtekinthetjük a Fesztői-körképet, valamint az ott tartandó ünnepeket.

A továbbiakban időszerű politikai és társadalmi kérdésekről tárgyaltunk.

Közöljük a Mányi Alapítvány számlaszámát:
Mányi Vértés Takarékszövetkezet
58300055-10000142

Véháné Szedlák Ildikó
titkár

In memorian

„Ha utolér az elűzhetetlen honvágy, fülemben mindig az endrődi harangok istendicsérről szép szava kondul, melyre a vallomásos úrangyala három versével felel szívem.

Egyel, az áldott emlékü halottaink nyugalmáért, egyel, hogy szent szülőföldünknek adósai sohase maradjunk, az utolsóval, a harmadikkal, az utánunk jövőkéért, akikben valósuljanak meg álmaink, s épüljön-szépüljön tovább az idők végezetéig Endrőd!”

Tímár Máté

Rózsahegy Kálmán

Endrőd 1873. Okt. 6. - Budapest 1961. Augusztus 27.

II. (befejező) rész

A népszínművek felülmúlhatatlan tolmácsolóját halhatatlanná mégis a klasszikus darabokban végzett alakításai tették. A szentivánéji álom Zubolya, Lear király és a Vízkereszt boldogja, Hamlet sirásója, a velencei kalmár Gobbója, Molière fősvényének Jakab mestere, a Bánk bán Tiborca...

1911-ben magán színi iskolát alapít. A fél évszázadnyi működése alatt kiváló színészeket ad az országnak, a színházaknak. (Péchi Erzsébet, Komlós Juci, Lázár Mária, Mezei Mária, Görbe János, Rádai Imre, Rátonyi Róbert, Szuhai Balázs, Sas József... és természetesen a nagy művész lánya, Rózsahegy Marica is.

Ebben a mozgalmas időszakban sokáig nem volt szülőfalujában. 1915. áprilisában levelet kapott Endrődről. Az apja hívta sürgősen a fiát: „Kedves Fiam! Isten akaratának beteljesedését érzem közeledni. Mielőtt meghalok, szeretném rendezni földi ügyeimet Veled és magammal. Kérlek, szakíts időt, és gyere haza! Ne halogasd, mert kevés az időm! Tisztelettel: Apád.” Szívbelemaró volt a találkozás, melyet visszaemlékezésében olvashatunk.

1914-től a néma filmek, majd a későbbi időkben a hangos filmek szereplője volt. Ötvennél több filmben szerepelt. Első alakítása 1914-ben a „Szökött katonán”-ban, az utolsó 1958-ban a „Micsoda éjszakán”-ban volt. A színházak, mozik közönsége rajongott érte. A színházi lapok egyre magasabb kritikákat irtak róla.

1926. februárjában ünnepelte negyedszázados nemzeti színházi tagságát kiváló földink. Juhász Gyula, Szeged halhatatlan költője elragadóan szép méltatást irt róla:

„... Rózsahegy Kálmán a magyar néplélek húrjain játszik, és ez a játék a magyar őserő egy darabja. A falu harangja csendül meg a hangjában, a gulya kolompja, a pásztor tilinkója. Tekintetében délibábok tükröződnek, könnye és mosolya édesbús emlékeket ébreszt a szívekben... Ez a hasonlíthatatlan és utánozhatatlan nagy művész azonban mindenkinek előtt és

mindenek felett magyar. Magyar, akár Petőfi népdalai, akár Arany Toldija, akár Izsó Búsuló juhásza...”

Az egész ország ünnepelte. Szülőfaluja Endrőd, díszpolgárává választotta. „Nagy lelkesedéssel fogadta a község ország-szerte ünnepelt fiát. Húsztagú bandérium kísérte a feldíszített hintót, mely a községbe hozta díszpolgárát.” Ott tudta meg a község, hogy hamarosan Amerikába megy fölkeresni a kivándorolt magyarokat, hogy szikrát vigyen a magyar életről és lángra lobbantsa a kialudt tüzeket, vagy fellángoltassa a pislákolókat...

Az amerikai út három hónapig tartó diadalút volt. Több ezer kilométert utazott, harmincnál is több színházi előadásban lépett fel az amerikai magyar színtársulattal. Rajongói adakozásából felépült Budán egy gyönyörű kilenc szobás, kis méretű színháztermes otthon Rózsahegyiek számára.

A tengerentúlról visszatérve sok magyar városban szerepelt az ünnepelt művész. Az államvezetés kitüntetésére „kormányfőtanácsosi méltóság” adományozásában jutott kifejezésre.

Végiglátogatta a Trianonnal elszakított magyar területek színházait, mindenütt forró szeretettel fogadták. (Komárom, Kassa, Nagyvárad, Kolozsvár, Újvidék...)

Ilyen csodás ívelésű pályát tört derékba 1935-ben a teljesen érthetetlen felmondás, melyet a Nemzeti Színház új direktora, Németh Antal követett el. Nem csupán Kálmán bácsi kapott obsitot, de tucatnyi kiváló színész is. Valóságos kultúrbotrány keletkezett belőle. Ismét vándorszínész lett az ország egyik legnagyobb művésze. Járt a vidéket. Még kegyetlenebb pirulát is adott az élet. Az embertelen zsidótörvény az életét tervezte megsemmisíteni.

Endrőd főpapja, Csernus Mihály apátplébános, pápai prelátus, címzetes kanonok, kormányfőtanácsos, felsőházi tag, volt nemzetgyűlési képviselő Rózsahegy két rokonától: Uhrin Péter és Uhrin Katalintól, aki a község bírájának Kálmán Imrének volt felesége, esküt vett, melyben azt bizonyították, hogy „Rózsahegy Kálmán, aki nagybátyánk, keresztény szülők gyermeke”.

A plébános keresztlevelet „hamisított” a művész számára, és egyenesen Horthy kormányzónak postázta, aki utasította vitéz Sztójai Döme miniszterelnököt „mentesítő okirat” kiadására. Az irat kelte: 1944. augusztus 29. Így szabadult meg a család a deportálástól.

A front elvonulása után jelentkezett a Nemzeti Színháznál, melynek Major Tamás volt az igazgatója, aki most nem tartott számot a művész szereplésére. Minden más színház hívta, és szívesen adott szerepet neki.

Újra járt az országot nehéz körülmények közt, de töretlen hittel. Újra filmezett. Szinte haláláig szolgálta a hazát, a népet.

Budapest díszsírhelyet adott végső pihenésére. Endrőd és Leányfalu utcát nevezett el róla. A 3. számú Általános Iskolát január elseje óta Rózsahegy Kálmán Általános Iskolának hívják. Május 18-án sorra kerülő névadón szeretettel várunk mindenkit! Hamarosan a művész szobra áll az iskola bejárata előtt a Ligeti-Körös partján. Egykori díszpolgárunk életét, művészetét színvonalas kiállítással és ünnepséggel tesszük emlékezetessé. Legyen a vendégünk!

MÁRTON GÁBOR

Részletes élettörténetét a Xénia könyvkiadó gondozásában megjelenő 200 oldalas életrajzi történettel kívánjuk dokumentálni. Olvassa el Ön is, hogy még feledhetlenebb legyen számára!

* HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK *

ÉRTESÍTÉS

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy akik a jövőben is támogatni kívánják újságunkat, vagy azt eddig nem tették meg és szándékukban áll, úgy azt postai úton megtehetik. Közljük megváltozott számlaszámunkat:

Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet
Városunk Szerkesztősége
Gyomaendrőd
53200015-10001617

Készpénzben fizetőknek továbbra is állunk szíves rendelkezésükre a Damjanich u. 15-ben.

A KÖZÖSSÉGI HÁZ
FEBRUÁR HAVI PROGRAMJA

A Nyugdíjas Klub összejövetelei: minden hétfőn 17-21 óráig.

Cukorbeteg Klubja minden hónap 2. szerdáján 17.30-19.30 óráig.

Magányosok Klubja minden csütörtökön 18-22 óráig.

Gazdakör minden csütörtökön 18-22 óra között.

Gyomaendrődi Ifjúsági Kör minden pénteken 18-22 óráig.

Kereszténydemokrata Néppárt gyűlései: Minden hónap első hétfőjén 18 órától.

Független Kisgazdapárt gyűlései minden hónap utolsó szerdáján 17 órától.

Minden csoportba szeretettel várjuk az érdeklődőket.

Rendezvényeink:

Február 4. 16 óra: Társastánc záróbemutató. Belépő: 100,- Ft.

Február 9. 17 óra: Cukorbeteg klubjának vacsorája.

Február 24. 19 óra: „Farsangi randevű” bál.

FIGYELEMI

Február 16-án 14-16 között könyvfelvásárlás (Antikvárium, Budapest)

MÁRCIUSI ELŐZETES:

Március 12. Gyermekszínház.
Március 14. Márc. 15-iki ünnepség.
Március 20-19. Amatőr művészek kiállítása.

Csapvíz helyett Pi-víz, életvíz

A Pi-víz (életvíz) japán technológiával és Life Energy készülékkel létrehozott 100%-ban bioenergiában dús ivóvíz. A Pi-vízet Dr. Shoji - Yamashita japán kutató fedezte fel, még az 1950-es években a természetben, növényi magvakban. Mintegy harminc éven keresztül kutatta a Pi-víz természetét, fizikai és biológiai

jelentőségét és a szervezetre gyakorolt hatását. Felfedezését 1983-ban szabadalmaztatta. Munkásságáért Nobel-díjat kapott. A Pi-víz nagy mennyiségben gyártó Life Energy készülék speciális szűrőberendezésével a csapvizben található káros anyagokat (nitrát, klór, arzén, baktériumok) kiszűri, majd bioenergiával a szűrt vizet feltölti. Ez által a Pi-víz a normálnál is magasabb energiaszinten stabilizálja a sejteket, biológiai katalizátorként működik a szervezetben, s ez által javítja a sejtek életműködésének hatékonyságát, az öngyógyító folyamatokat. Pi-víz hatásai japán vizsgálatok alapján:

- sejtregenerálás, immunrendszer megerősödése, gyomorfekély gyógyulásának elősegítése, reumás fájdalmak csökkentése, cukorbetegknél vércukorszint csökkentése, szinten tartása, alvászavarokban segít, terhes anyáknál a közérzetet javítja, különböző allergiás megbetegedések, bőrelváltozások, vesemedence gyulladás gyógyulását segíti elő. További hatásai: incontinetia megszűnése, mértékének csökkenése, teherbíró képesség stressz-tűrőképesség- fiatalok fejlődő gyermekek testi erőnlétének, szellemi képességének nagy mértékű javulása. A szervezet méregtelenítéséhez és a Pi-víz által várható hatások eléréséhez legalább 10 napig folyamatosan, kúraszerűen napi 1,5-2 liternyit kell fogyasztani betegeknek és egészségeseknek egyaránt. Pi-vízből készíthető étel, leves is ajánlott. Ez a japán zseniális találmány olyan elképesztő gyógyító, regeneráló, egészségmegőrző erővel bír, amely minden ember számára egy óriási lehetőség lehet az életében.

Gyomaendrődön kapható: Anna ABC, ÁFÉSZ üzletekben, (Endrődi, Lakótelepi, Gyomai ABC), Balázs Imre, Besenyszegi ABC, Békési Mihály, Botlik Judit, Csapó Gyula, Dávid élelmiszerbolt, Dezső Zoltán, Hanyecz László, Kert-Kivi Kft Selyem úti boltja, Kiss Sándor (Liget ABC), Molnár Tibor sörözője, Október 6 ltp-i zöldség bolt, Putnoki Sándor, Sarokház Csemege, Sikér GMK, Shell kút, Trinom GMK, Zsolt Kft.

A Pi-vízről könyv is jelent meg: Hargitai Károly: Életvíz címmel, a Pi-víz hatásairól, kutatásairól szól.

Akit a Pi-víz forgalmazása, árusítása érdekel, érdeklődhet a Békéscsabai Kórház II. Belosztályán (tel: 66-441-411) Dr. Bielik Terézia doktornőnél.

SPORT

MÉRLEGEN AZ IFIK

A sportkör megalakulásának második évében indítottuk a bajnokságban az ifjúsági csapatot. Csaknem teljes egészében azokból alakult, akiket Pelyva Miklós szinte óvodás korukban összetoborzott, s akik nagy odaadással követték Mesterük tanácsait.

Szorgalmas, szívós, lendületes, ügyes együttesé fejlődtek. A szabályzat szerint néhány túlkoros is játszhat közöttük. Jelenleg 12 ifi és 5 túlkoros alkotja a keretet.

Hivatalos tabellával nem rendelkezünk, de számításunk szerint az 5.-6. helyen landolnak. A 16-os csoportban 7 győzelem, 3 döntetlen, 5 vereség, 33:24-es gólarány, 27 begyűjtött pont a teljesítményük értéke.

55%-os teljesítmény!

Az edző véleménye szerint többre képesek. Az indulás gyenge volt, viszont az utolsó 8 mérkőzésből 7-et megnyertek, s csupán 1 vereség volt.

A legerősebb vetélytársak: Bcs. MÁV, Jamina, Orosháza, Battonya és Mezőhegyes.

A heti három edzésből kettő igen aktív. Kitűnő teljesítményt nyújtottak: Varga Péter, Szujó Tibi, Kiss András (Rizsa), Pelyva Zoli és Galambos Imre kapus.

Az ifik közül Csikós, Farkas Roland és Katona Csaba az első csapatban is elismerést szereztek.

Cél: az első 5 között végezni! Nagyon szeretnénk a „Nagypályán” is játszani. Remélhető, hogy a tökéletesedő csapatjáték és szellem eredményül az őszi szezonvég folytatását hozza a tavaszi idény.

MÁRTON
GÁBOR

Katolikus krónika

februári ünnepeink:

február 2. péntek:	Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő Boldogasszony)
február 3. szombat:	Szent Balázs püspök és vértanú
február 21. szerda:	HAMVAZÓSZERDA
február 24. szombat:	Szent Mátyás apostol

Február 21-én elkezdődik a nagyböjt, melynek célja a húsvét ünneplésének előkészítése. A nagyböjti liturgia hangolja ugyanis a húsvéti misztérium megünneplésére mind a keresztségre készülöket, mind a hívőket is, akik visszaemlékezve saját keresztségükre bűnbánatot tartanak.

*Szórjad, ó Istenem fömre hamudat
Bánat és kegyelem tisztaságod ad.
Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem
Lábadnál levetem töredelmességben.*

(SzVU. 55. Sik Sándor)

- A nagyböjti idő hamvazószerdától nagycsütörtök estig, a szentmise megkezdéséig tart. Nagyböjt kezdetétől a húsvéti virrasztásig nem mondunk alleluját. A liturgikus ruhák színe a bűnbánat színe: lila.

A nagyböjti időszak péntekjein kötelező a böjt (húst nem eszünk) 14-60 év között.

Szigorú böjti nap a Hamvazószerda és a Nagypéntek (ezen a két napon csak háromszor ehetünk, és csak egyszer lakhatunk jól, hús nélkül). A szigorú böjt 18-60 év között kötelező. Betegeknél felmentésük van.

Szent Gellért püspök I.

980-1046

Az idén nemcsak honfoglalásunk 1100. évfordulóját ünnepeljük, hanem magyar történelmünk és egyházunk nagy személyiségét, Szent Gellért püspököt is. Halálának 950. évfordulójáról emlékezünk meg az idén. Benne egyházmegyénk védőszentjét, első püspökét is tiszteljük.

980 körül született, Szent György napján, akinek nevét is megkapta; apja Gregorius Gerhardus vellecei patricius. (Ebben az időben Velence nem volt még a lagúnák gyönyörű városa, hanem csak az egyszerűbb faházak szigetei.)

Szülei a Szt. Márk székesegyházzal szemben lévő sziget bencés kolostorába adják az ötéves fiút. Fogadalmat tettek ugyanis, ha halálos betegségéből ki-gyógyul, kolostorba adják. Itt nagyon megszeretik, igen fiatalon, 25 évesen lesz a monostor priorja. Tanul a bolognai egyetemen elsősorban jogot, de más téren is nagy műveltségre tesz szert. Egyetlen ránk maradt művében majdnem hatszázszor idézi a Szentírást. Nemcsak a keresztény, de korábbi ún. „pogány” római és görög irodalomban és tudományos művekben is jártas.

1012-ben a monostor apátjává választja. 1015-ben lemond, és két társával együtt (az egyik talán magyar volt) hajóra száll, hogy a Szentföldre menjen és a Szentírás magyarizációjának szentelje életét. A viharos Adrián a horvát partoknál félig hajótörést szenvedve kikötnek. Itt találkozik Razinával, a pannonhalmi bencés apáttal, aki rábeszéli a „kis kitérőre”. Jöjjenek előbb Magyarországra. Innét is el lehet gyalog (!) jutni a Szentföldre.

1015 május 3-án Pécsre érkeznek, majd az ottani székesegyházban Péter-Pál napján, Gellértnek kell mondani az ünnepi

beszédet. Tolmács fordítja szavait. Az idegen pap, költő és író igen nagy feltűnést keltett, és nem győztek betelni szavaival.

Sürgősen elviszik Váradra, ott is szónokol.

Augusztus 15-én Szent István jelenlétében, ő mondja a királyi bazilika ünnepi Szűz Mária-nagymiséjén is a szentbeszédet, „A Napbaöltözött Asszony”-ról.

Itt kell maradnia! István már az első beszélgetésnél látja, mi-csoda kincs került őhöz Gellérttel.

Életének krónikásai is megjegyzik, hogy valami sugárzott már a külsejéről is: valami megnevezhetetlen, valami varázslatos.

Eljön messzi földre, idegen nyelven beszél, tolmács fordít, és mégis, mint valami „tömegbűvölő” hat az emberekre. István király első találkozása alkalmával rábizza fiának, Imrének a nevelését.

(folytatjuk)

az iskoláról...

Kedves Szülők! Akiknek gyermekük szeptemberben iskolások lesznek, már most bizonyára gondolkodnak az iskolakezdésen. Az óvodákban januárban, februárban az iskolák bemutatkoznak, és tájékoztató szülői értekezleteket tartanak. Önöknek iskolaválasztási joguk van. A Katolikus Általános Iskola is felkínálja segítségét, várja a gyermekeket. Jöjjen el, ismerkedjen meg Iskolánkkal! **Szeretettel meghívjuk a február 27-28-29-én (kedd szerda csütörtök) tartandó nyílt napra.** Ekkor szeretnénk lehetőséget nyújtani óralátogatásokra, beszélgetésekre, tájékozódásra.

Köszönjük!

- ♦ A Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány - mely a Katolikus Általános Iskola támogatására jött létre - karácsonyra megajándékozta iskolánkat egy színes TV-vel és videoval. Köszönjük!
- ♦ Köszönjük az Alapítványért dolgozóknak is fáradtságos, szervező munkájukat. Köszönjük a Támogatóknak is anyagi áldozatvállalásaikat.
- ♦ Az elmúlt időszakban is kaptunk adományokat. Újabb nevek kerültek föl arra az emléktáblára, melyet az iskola felszentelésekor helyezünk el az iskola falán. (Csak emlékeztetőül: azok, akik az Iskolának egy összegben legalább 50.000 Ft-ot adományoznak,

ill. ilyen értékű eszközt adnak, azokat név szerint is megörökítjük az utókor számára. Hosszú évüdek múlva is - amikor talán már a családtagok sem emlékeznek - az akkori diákok név szerint is meg fognak emlékezni a jószívű adakozókról, jötevőkről.)

Újévi köszöntőmben igencsak vészharangot kongattam meg nemzetünk, városunk és városrészeink pusztulásával kapcsolatban. Szomorú tanúságot álljanak itt a pusztaságok és tények. Nem pusztán „száraz” adatok ezek! Érdemes a túlóldali grafikonon vízszintes évszám tengelyére odagondolnunk történelmünk eseményeit, és e száraz számok beszélni fognak.

Iványi László
plébános

Emléktábla

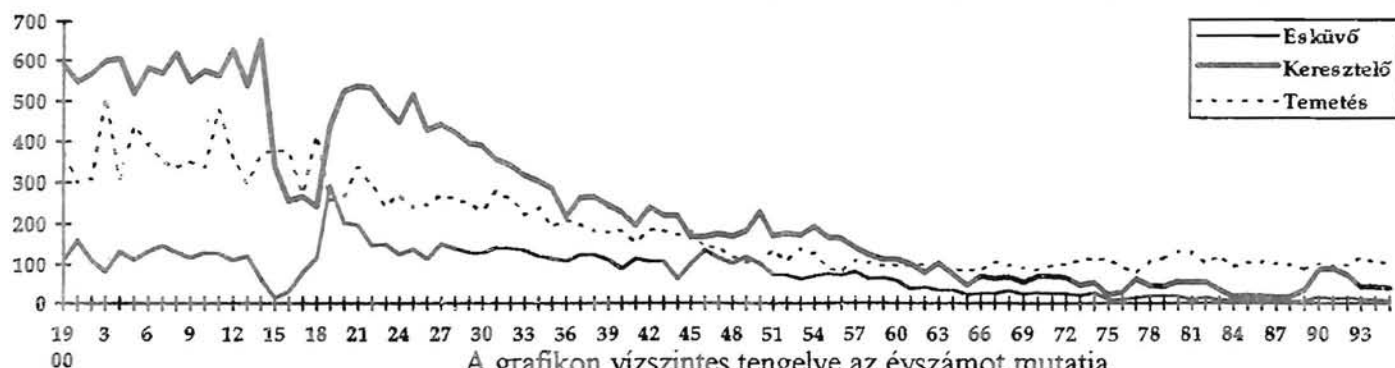
Bramac gyár
Buti László vállalkozó
Császárné Gyuricza Éva
endrődi Egyházközségi Képviselőtestület
endrődi Oltáregylet
Gyomaendrőd város Önkormányzata,
hajdani gyomai és endrődi polgárok
Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány
Kirche in Not Ostpriesterhilfe e.V.
Latorcai János Dr. és Ujházi Aranka
Magyar Máltai Szeretetszolgálat
Szent Gellért Egyházi Kiadó
Szilágyi Gáspár
Ujházi Emő Dezső és Papp Piroska Ágnes
Varjú László és családja
Vaszko András és Pena Pauline
Vállalkozás Verseny Tisztetség Alapítvány
†Wodianer család

Pusztulásunk krónikája 1900-1995-ig

(az endrődi plébánia anyakönyvi adatai)

Év	Keresztelés	Esküvő	Temetés
1900	591	110	369
1901	548	160	302
1902	568	110	310
1903	599	82	507
1904	605	134	308
1905	519	112	437
1906	581	134	391
1907	586	148	351
1908	619	132	336
1909	548	117	352
1910	574	130	337
1911	562	129	477
1912	627	111	358
1913	537	122	297
1914	652	64	366
1915	339	14	380
1916	255	31	372
1917	267	80	272
1918	242	118	415
1919	436	292	257
1920	524	204	270
1921	536	197	334
1922	532	147	292
1923	483	151	243
1924	446	126	273
1925	516	138	241
1926	427	114	247
1927	442	151	270
1928	422	139	260
1929	395	130	249
1930	388	128	232
1931	355	143	277
1932	342	141	262
1933	318	136	223
1934	303	122	237
1935	286	116	195
1936	218	109	210
1937	263	125	201
1938	266	125	183
1939	246	112	180
1940	229	88	184
1941	196	115	156
1942	241	107	186
1943	221	108	185
1944	220	63	174
1945	169	101	180
1946	168	136	143
1947	177	117	143

Év	Keresztelés	Esküvő	Temetés
1948	170	102	121
1949	183	121	107
1950	230	103	103
1951	172	75	137
1952	179	74	109
1953	174	62	141
1954	195	71	127
1955	168	77	90
1956	166	73	82
1957	143	82	111
1958	125	63	104
1959	113	66	95
1960	115	57	98
1961	101	37	96
1962	79	41	98
1963	103	33	95
1964	76	36	85
1965	47	23	87
1966	70	26	83
1967	65	26	108
1968	69	33	100
1969	55	24	92
1970	70	29	87
1971	70	26	98
1972	67	25	100
1973	47	21	110
1974	54	27	118
1975	23	12	112
1976	29	10	94
1977	63	14	79
1978	46	19	109
1979	43	19	117
1980	56	19	134
1981	54	8	131
1982	56	16	103
1983	36	7	123
1984	17	9	95
1985	21	6	104
1986	19	6	108
1987	16	3	103
1988	18	7	100
1989	33	5	89
1990	86	16	102
1991	90	11	97
1992	74	14	100
1993	43	9	121
1994	43	9	104
1995	40	5	106

A grafikon vízszintes tengelye az évszámot mutatja,
a függőleges a személyek, esküvőnél a párok száma.

Az 1514-et követő évtizedek már a török hódoltság korát vetjük elénk. Rendkívül mozgalmas időszak ez, különösen az Alföldön, amely állandó színhelyévé válik a különböző hadi eseményeknek. A török hódoltság korát a magyar történelemben 1541-től, Buda török kézre kerülésétől számítjuk, de a Tiszántúlon, s különösen Békés megyében a török ekkor még nem volt jelen, valószínűleg portyázásai sem nagyon érintették a megyét. 1549-ben hallunk Endrőről, ekkor ENDRYD-nek írják. A falu egy része néhány birtokos család kihalása miatt - az ősiség törvénye értelmében - a királyi kincstárra szállt vissza. Papja 1552-ben még megfizette a tridenti zsinatra utazó követeknek járó 3 forintot, de ugyanebben az évben a község valószínűleg a török hódoltsági terület része lesz. Az 1552-es török hadjárat idején Ahmed pasa serege Temesvár elfoglalása után Szolnok felé vonulva valahol Endrőd környékén kelet a Körösön, s ezzel a Sebes- és Hármaskörös vidéke ténylegesen török megszállás alá került. „Hivatalosan” ugyan Gyula várának elestéig (1556) nem beszélhetünk e területek török hódoltságáról, de az endrődi jobbágyság, hogy a törökök rablásaitól megszabaduljanak, 1554-ben a tized felét a hódítóknak fizetik.

S itt feltétlenül meg kell említenem, hogy a XVI. század közepétől már endrődi jobbágyságról is szólnak a források. A Magyar Kamara 1552 és 1564 közötti, jobbágytelkekre vonatkozó adóösszeírásai közlik az Endrődre vonatkozó adófizetési adatokat is. Igaz, ezek nem nagy összegek (kb. 8-15 aranyforint), hiszen a község földterületének nagyobbik része nemesi telkekből tevődött össze, így adómentes volt. Nem mondható el azonban ez az „engedékenység” a törökök adókövetési rendszeréről. Gyula várának elfoglalása után a törökök megalakítják a gyulai szandzsákokat, s azt a temesvári vilajethez kapcsolják. Ennek a szandzsáknak lett a része Endrőd is. A temesvári defterdar 1567-ben és 1579-ben részletes deftert készített a gyulai szandzsák minden helységéről. Endrődön 1567-ben 51, míg 1579-ben 31 csaiádfőt regisztráltak. Mivel a községet a kincstári (szultáni) birtokokhoz sorolták, évi általánosságban adózott: 1567-ben 30.000 akce, 1579-ben 39.700 akce volt a kirótt adómennyiség. A defterek közlik az endrődi családok neveit: Szalai, Nagy, Bemódi (Bemóthy), Berefi (Bereckfy) Pálfi (Pálffy), Esős (Eszös=Eszes), Siraki, Kalmár, Tót, Magyar, Vánai (Ványai), Dimitre (Demeter), Márton, Vince, Kerek, Gál, Sáros, Fekető (Fekete), Kovács, Kamuti (Kamuthy), Szócs, Sörös (Seres), Verős (Veres), Furkó, Dienös (Dienes), Elek, Szabó, Sárka (Szarka), Vas, Bodor, Bodó, Csemáki.

A török hódoltsággal, illetve hódoltsággal együtt járt az Alföld elnéptelenedése, illetve a falvak határának pusztasodása, legelővé átalakulása. Endrőd esetében a lakosságcsökkenés az említett defterekben, a pusztasodás pedig már az 1561/62-es tizedjegyzékben kimutatható, ugyanis e jegyzék szerint a község nem fizetett gabonát, mert lakosai semmit nem vetettek. Az a tény, hogy 1566-tól a gyulai várban török helyőrség ült, amely állandó portyázásaival örökös bizonytalanságban tartotta a környék lakosait, valamint az előzőekben vázolt kettős adóztatási rendszer - a török és magyar adófajták együttes jelenléte - odavezettek, hogy a XVI. század utolsó harmadában az addig népes és virágzó Endrőd rohamos pusztulásnak in-

II.

ENDRŐD TÖRTÉNETE A XV-XVII. SZÁZADBAN

Fejezetek a régmúlt időkől

Akik el tudtak menekülni, az erdélyi fejedelemség bihari területeire, vagy a királyi Magyarországra, Eger, Tokaj vidékére húzódtak. Ekkor pusztultak el az Endrőddel szomszédos Csejt, Sima, és Décse községek is. Már korábban elnéptelenedtek az Endrőddel ugyancsak szomszédos Tölgy és Nyárszeg (Keresztúr) falvak.

A XVII. század elején nem hallunk Endrőről semmit sem. Békés vármegye területe Eger elestéig (1596) a Királyi Magyarországhoz tartozott, közvetlenül az egrői vár felügyelete alatt állt. Eger eleste után az erdélyi fejedelem gyakorolt felette tényleges fennhatóságot. Mindezek ismeretében válik érthetővé, hogy miért az erdélyi fejedelem (Bethlen Gábor) udvara foglalkozik 1625-ben Pálffy György endrődi lakos és utódai nemesítésének ügyével. Munkám előző részében már említést tettem erről a döntésről. Itt csak annyit jegyeznek meg, hogy az oklevél következetesen possessio-nak (falunak) nevezi ENDRED-et, s nem praedium-nak (pusztának) vagy loca deserta-nak (elhagyott helynek). Ettől eltekintve semmilyen más bizonyíték nincs arra vonatkozóan, hogy ebben az időben Endrőd, mint falu létezett volna. Néhány évvel később azonban már biztosan lakott település volt, miként azt egy 1630-ban keletkezett oklevél bizonyítja. Eszerint Bethlen Gábor özvegye Brandenburgi Katalin „... novem vagabundos homines nunc in possessione Enderéd residentes Georgio Bemolthy de Varad confert.” („...kilenc Endrődön letelepedett szökött jobbágyot váradai Bemolthy Gergelynek ajándékoz.”) Név szerint említi az oklevél a kilenc jobbágyot: Bíró Lőrinc, Kis János, Nagy Mihály, Szabó István, Süveges Péter, Juhos István, Erdélyi István, Ábrahám János és Thury Demeter. A XVII. századi Endrőd lakosai reformátusok voltak, ezt egy 1637-es oklevél tanúsítja, melyben megrongált egyházuk helyreállítása végett alamizsnát kértek a többi református egyházközségtől.

Egy 1656-os oklevél említi ismét Endrődöt: „Vesselényi Ferenc nádor meghagyja az egrői káptalannak, hogy Gergellaky János, Török Bálint, és Békeffy Bálint a nekik ajándékozott Dánfok, Félhalom, Kamut, és Endrőd faluba és Borosgyán pusztá birtokába bevezetessenek.” Az említett birtokosok Endrődöt nem kapták meg.

TÍMÁR ANTAL

A szövegben használt török szavak magyarázata:

vilajet: a török közigazgatás legnagyobb területi egysége - tartomány

szandzsák: török közigazgatási egység, kb. egy vármegyének megfelelő terület

defterdar: török tisztviselő; pénzügyekkel, birtokok összeírásával, nyilvántartásával foglalkozott

defter: itt: török jövedelem; ill. adóösszeírás, amelyek a szandzsákok szerint készültek az egész oszmán birodalomban

akcse: ezüstből készült török váltópénz; 50 akcse = 1 magyar arany forint (1 kile (kb. 25 kg) - a búza szabadpiaci ára a XVI. században kb. 15 akcse volt)

dult. A század végén kezdődő un. tizenöt-éves háború (1593-1606) pusztításai már csak befejezik a korábban elkezdődött folyamatot. 1598-ban a gyulai várban tartózkodó törökök rátörtek a köz-

ségre, felgyújtották, lakosait vagy legyilkolták, vagy foglyul ejtették.

POSTÁNKBÓL

Az elmúlt év folyamán sok kedves levelet kaptunk olvasóinktól. Köszönjük a véleményeket, a biztatást. Szerkesztőségünk úgy határozott, hogy - a teljesség igénye nélkül - néhányat közülük közreadunk. A levelek teljes tartalmát nem tudjuk közölni, de azok lényegét mindenképpen. Nem dicsekvésnek szánjuk e kedves sorokat, csupán szeretnénk olvasóink egyre bővülő táborával megosztani örömeinket, és kérni, biztatni Önöket, hogy leveleikben arról is írjanak, amit szeretnének olvasni és arról is ami nem tesz. Ígérjük, minden levélre válaszolunk! Íme néhány levéltöredék:

„Ígéretes kezdeményezés. Nemcsak a hírszolgálatot erősíti, de a baráti összekapcsolásnak is eszköze. Jó gondolat az irodalmi rovat is, mert a népünk a nagy rohanásban lassan elszakad az élő irodalomtól.”

Dr. VARGA LÁSZLÓ országgyűlési képviselő

„A katolikus krónikán belül az Iványi plébános úr „oldalát” olvasva magam előt látom, s hallom a szeretetteljes köszöntését a hívek felé...”

„Az újság oldalait olykor-olykor szívesen újraolvasom, ilyen az irodalmi oldal is: pl. Iványi Máriaától „Óh ha egyszer”, vagy Gergely Ágnesztől „Újévi üdvözlés” stb.

„Eszembe jut Dr. Antall József elhunyt miniszterelnökünk mondása: „Keresztény Magyarországot akarom, mert csak ennek van jövője.” Talán az Önök lapjának léte is hozzájárulhat akaratához, s ugyanakkor emberi igényünket is szolgálja.”

TÖRÖCSIK MÁRIA, Dévaványa

„Talán nem is tudjátok, hogy milyen öröm számunkra, akiket az élet másfelé sodort, hogy mindég hírt hallunk falunkról, és tudni azt, hogy még vannak, akik sokat fáradoznak azon, hogy a régi szép emlékeket felidézitek, és hogy kicsit mindig otthon érezzük magunkat cikkeitek olvasásakor.... adjon a jó Isten még sokáig egészséget és erőt, hogy a keresztény nemzeti gondolatokat még hosszú ideig tolmácsoljátok az endrődi emberek és az elszármazottak felé.”

DUDA BENEDÉK, Szarvas

„Gratulálok az újság 1 éves születésnapján igen szép munka volt. Minden hónapban várom és elolvasom minden sorát. Igazán csodálatos egy ilyen kis szellemi műhely alkotó közösség, amely igyekszik megőrizni a hagyományokat, emlékeket!”

Dr. KUKOLA MIHÁLYNÉ Békéscsaba

„Értékes dolognak tartom, hogy akadnak emberek, akik idejüket, erejüket nem sajnálva, összeszefogtak és meggyökeresztették létrehozta ezt az újságot, anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Városunk a címe, mely fedi a tartalmát. Sokoldalú információban bővelkedő. Más, - mássága hitéből, elkötelezettségéből ered. Helyi kapnak benne aktuális hírek, közlemények, évfordulók. Külön tetszik az „Önök joga van tudni” oldal. Tájékoztatót kapunk az Önkormányzat munkájáról, agráréletéről. Megismerkedhetünk, vagy éppen nyomon követhetjük olyan emberek életét, akikre városunk büszke lehet. A helytörténeti oldal is érdekes ismeretekkel gazdagítja az olvasót. Szívesem mégis legközelebb áll Iványi Mária írásaival, prózáival, verseivel. Miért ez az oldal tetszik legjobban? Talán azért, mert tanári szakmához közel álló, sok segítséget nyújtó. Úgy érzem rossz iskola az, amely csak ismeretanyagot közvetít, kibővült feladatait nem képes ellátni, melyekből az egyik igen fontosra, az értékközvetítésre gondolok. Értékcsemleges iskola nincs. Közvetítenünk kell ebben az érzelmileg sivatár világban az oly fontos alapértékeket. Kell, hogy több azó csak az ünnepeinkről, hagyományokról, a tisztelt és a szeretet erejéről.”

SZILÁGYINÉ KATONA EDIT

Bethlen Gábor Mű. Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola Tanára, Gyomaendrőd

Válogatta és közreadta: Császár Ferenc, felelős szerkesztő

FARSANGI JÓTÉKONYSÁGI ESTÉLY

A KDNP kezdeményezésére létrejött „Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány” kuratóriuma

1996. február 17-én este 7 órai kezdettel hagyományos, farsangi jótekonysági estélyt rendez a gyomai Katona József Művelődési Központ nagytermében.

Program:

Megnyitó, vacsora, a Rumba Társastáncegyüttes bemutatója és nyitótánc, majd táncművelés az Orosházi Hangulat Zenekar közreműködésével.

Értékes tombolatárgyak sorsolására is sor kerül.

Belépődíj vacsorával 1.000 Ft.

Az Alapítvány célkitűzése:

a Katolikus Általános Iskola magasabb szintű oktatásának elősegítése, támogatása.

Jegyek kaphatók:

Az endrődi és gyomai könyvtárakban, Gyomán a Dréher Sörözőben. A KDNP tagok Vaszkó András elnök úrnál jelenthetik be igényeiket. Az endrődiek részére ezúttal is gondoskodunk hazaszállításukról.

MINDENKIT
SZERETETTEL VÁR A
RENDEZŐSÉG

Egyedülálló kezdeményezés

Eredeti jurta készítésével készülnek a Községi Házban a gyomaendrődi fiatalok a Millecentenárium megünneplésére

Szonda István, a gyomaendrődi 3. számú Általános Iskola tanára. Csendes, halk szavú ember, akít tanítványai szeretnek, mert amit

csinál, azt művészi fokon csinálja. Amit tud, azt a legtisztább forrásból meríti, és igyekszik közkinccsé tenni.

Nyáron kézműves táborokat szervez, maga tervezi, gyűjti az anyagot, a tanítványok valóban meg is tanulják az általa bemutatott ősi mesterséget.

Az elmúlt nyáron nemezkesztő tábort szervezett, ahol szívvél lélekkel csinálták a nemez. Hiszen tervük volt! Ma már köztudott, hogy a millecentenáriumra honfoglalás kori jurta rekonstrukciót készítenek, annak teljes pompájával. Olyanféle jurtat, amelyben valószínűleg őseink laktak.

Kérdésekre elmondta Szonda István, hogy ezt a művészetet, a nemezkesztés technikáját Vidák Istvántól tanulták. „Figyelem, kitartás, türelem kell hozzá! A lényeg: a gyapjút jól ki kell mosni, az összekuszált szálakat szétlazítani, s ha ez megvan, kezdődhet a munka. Nemezésre legjobb az úgynevezett zsirfarú birka gyapjúja, ebből készül a nemez. Mi 6 q cigálya gyapjút mostunk ki nyáron a Körösön, ebből készítjük a jurtához szükséges nemez. Ragaszkodunk mindenben az eredetihez. A mintákat, a motívumokat színes gyapjúból készítjük. Ezeket is magunk festjük, mint őseink. Festő anyagul növényeket használunk: kutyabengekéreg, diósirom és levél, tölgyfa gubacs stb. A mintákat az ásatások során előkerült tarsolylemezekről, csatokról, szíjvégekről, esetleg előkerült veretekről mintázzuk. Azok rendszerét, formavilágát, annak törvényszerűségeit követjük: csak tiszta forrásból.”

A minták összehozásában segítségükre voltak Kustár Zsuzsa iparművész, és a minták mondanivalójának kiváló ismerője Kaszás Ákos nemezkesztő.

A békéscsabai múzeum nagytermében kívánják felállítani, szeretnék, ha ott állandó kiállítást nyerne, hogy minél többen láthassák őseink e remek lakását. Nagyon nagyok a méretek, így akárhol fel sem állítható: belseje 6 m átmérőjű, belmagassága 3,5 m.

A jurta váz fából készül. Mi fűzfából csináljuk, de őseink kőrisfából készítették.

A munkánk csapatmunka volt, mintegy 80 ember dolgo-

zott eddig benne. Minden munkát közösen csinálunk és csináltunk. Nagy terhet ró ránk a fa kiszabása és a hajlítása, összerögzítése.

Kemény munka ez! Az összerögzítés borszögekkel történik. A borszög marhaborból készül. Ez is korhű. A berendezésben nem törekedtünk a teljesség igényére, csak amennyit a régészet tud! Az alapvető jurtarendszert megtartottuk: ahogy belépünk, középen tűzhely, szemben a szentély, balra a férfiak, jobbra a nők oldala, elől a munka helye. (A piszkosabb munka helye, és a kisállatoké.)

Készítettek-e már Magyarországon valahol jurtat? - kérdeztem.

„Igen. Székesfehérváron, de ők nem törekedtek korhűségre.”

Tehát eredeti módon készítve csak Gyomaendrődön lévő jurta látható?

„Igen! Miskolcon van egy honfoglalás kori kiállítás, ott van egy eredeti kazah jurta, szándékoznék megnézni”

A jelenlévő és nagyon szorgalmas jurtasok közül Kaszás Ákos tudott még nekem szentelni pár percet, hogy a motívumokat értelmezze számunkra. Mint elmondta, a motívumok a magyar nyelvre épül. A növény szavunk növekedéssel kapcsolatos, az állat szavunk az állapotról utaló. A növénymintákból, indákból - mint folyamatból - egy-egy madár, a másiktól egy-egy hal, az összetett formákból egy bagolyfej, vagyis a folyamatszerűségekből állatszerűségek alakulnak ki. Itt már a kozmikus dolgok is előtűnnek, mert egy-egy állat megfelel az állatöv jegyének. A minták tehát az ősi hitvilágról tanúskodnak.

Az elmúlt idők „kiradirozták” az emberek tudatából a hazaszeretetet, a megismerést összes nemzeti értékeink iránt. A jurtat készítő fiatalok példát mutatnak mindenkinek, munkájuk hozzátartozik a magyarság-tudat mélyítéséhez. Ezt kell hogy megismerje minden honi lakó.

Tisztelegve állunk meg a jurta készítő fiatalok előtt. Köszönet és hála nekik!

Vaszkó Irén

Érodalmi oldal

Bujdosó költemény

Olyan idöket élünk, amikor gyakorta az írói, költői művek is bujdokolni kényszerülnek, vagy a nyelvkvizitorok száján-tollán: illegalitásba vonulnak, szamizdatnak. Ezt azonban nem demszkiék találták ki, elég, ha a Végvári-versekre, Márai Sándor Halotti Beszédére gondolunk, melyekkel „add-tovább-postával” tartottuk egymásban a lelket, amikor a part szakadt. Ilyen az „Üzenet haza” is, melyet úgy 1950 táján P. Nádor Ferenc akkortájt Endrödön káplánkodott kegyes-rendi atya juttatott szentávolságba Míndszenty és Apor verseimért, hogy tudtával Mécs László műve, hogy négy évtized múltán igazi alkotójára találjon a bujdosó költemény. Czegei gróf Wass Albertra (Válaszút, 1908-USA 1994) az Erdélyi Szépművés Céh egyik legifjabb tagjára, aki matuzsálemi korban, az Újvilágban tért teremtdőjéhez, olyan műveket hagyván hátra, mint a Farkasverem, Mire a fák megnőnek, A kastély árnyékában, Csaba, Kasza és kard, A fultinelli boszorkány, és a számos más jeles alkotások. Magyar lapokat szerkesztett, USA-egyetemen tanított, aranyozta nemzetünk nevét, s egyik fia (a sok közül) például az Irak elleni háborúban az USA-ARMY egyik négycsillagos vezénylő tábornoka volt. Verse ma is, Endrödön is időszerű.

Közreadja: Timár Máté

Valentin napi vallomás

Nem játék, és nagyon megéri

Úgy jön néha, hogy már-már vége,
s a megnyugvásra készülünk,
de valami furcsa fénybe
akaratlan bekerülünk.
(Néha a vesztes nyer babért,
van, hogy az erős elbukik,
hogy átkozott lesz a galamb,
és szent madár a kuvik.)
Rohanásban könnyen elvetjük

a tegnapi mesés sorát,
s lelünk nyugtot, ha nyugalom kell,
s ha nyugtalanság: orgiát.
Aztán kifárad, eltörődik
az ember a zavarokon,
pihenni vágy. Elég a hajrá,
jól esik a csend, nyugalom.
Keresgélünk a régi dolgok
tomtárában, hogy mit lelünk,
s valami fakult, kopott holmit
forrón magunkhoz ölelünk.
(Lehet, hogy bánt a tegnapi sorsa,
melyhez furcsa a jelent mérni,
s rájövünk, hogy a tegnapi dolga
nem játék, és nagyon megéri.)

Márton Gábor

/1950./

Üzenet haza

Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok járása változó.
És törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónak, fellegeknek
és nincsen ború örökké való.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a földnek: csak teremjen,
ha sáska rágja is le a vetést.
Ha vakond túrja is a gyökeret.
A világ fölött örökdió a Rend
s nem vész magja a nemes gabonának,
de híre se lesz egykor a csalánnak;
az idő lemarja a gyomokat.
A víz szalad a kő marad,
a kő marad.

Üzenem az erdőnek, ne féljen,
ha csattog is a baltások hada.
Mert erősebb a baltánál a fa
s a vérző csonkból virradó tavaszra
új erdő sarjad győzelmesen.
S még mindig lesznek fák, amikor a
rozsdá
a gyilkos vasat rég felfalta már
s sújtó kéz is szent jóvátétellel
hasznos anyaggá vált a föld alatt...
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
ha egyenlővé teszik is a földdel,
nemzedékek őrsváltásain
jönnek majd újra építők
és kiássák a fundamentumot
s az erkölcs ősi, hófehér kövére
emelnek falat, tetőt, templomot.

Jön ezer új Kömives Kelemen,
ki nem hamuval és nem embervérrel
köti meg a békesség falát,
de szenteltvízzel és búzakenyérrel,
és épít régi kőből új hazát.
Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
a fundamentum Istentől való
és Istentől való az akarat,
mely újra építi a falakat.
A víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

És üzenem a volt barátainak,
kik megtagadják ma a nevemet:
ha fordul egyet újra a kerék,
én akkor is a barátjuk ieszek
és nem lesz bosszú, gyűlölet, harag.
Kezet nyújtunk egymásnak és megyünk
és leszünk egy Cél és egy Akarat:
a víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

És üzenem mindenkinek,
testvérnek, rokonnak, idegennek,
gonosznak, jónak, hűségeseznek és alávalónak,
annak, akit fájás űz és annak,
kinek kezéhez vércseppek tapadnak:
vigyázzatok és imádkozzatok!

Va: ahol fönt a magos ég alatt
mozdulnak már lassan a csillagok
a víz szalad és csak a kő marad,
a kő marad.

Maradnak az igazak és a jók.
A tiszták és a békességesek.
Erdők, hegyek, tanok, emberek.
Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!

Likasszák már az égben fönt a rostát
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És léssen csillagfordulás megint
és miként hirdeti a Biblia:
megmérjük az embernek fia
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
de a kő marad.

HELYTÖRTÉNET

Régen volt, hogy is volt...
Részletek az endrődi Historia Domusból.
(Előzmény: Városunk: III. évf. 1. sz.)

1921: „Az első endrődi gőzmalom Rt. 10 ezer koronát adományozott a szegény iskolás gyermekeknek. Kiszely Márton és neje, Szabó Rozália elhalálása folytán az endrődi r. kat. aggház szegényei nagy örökséghez jutottak. Végrendeleltileg az összes vagyonukat a Szent Antal kenyereinek alapjára hagyományozták.

Endrőd is, mint egyéb községek a jogosultak részére házhelyet biztosítani köteles. De mivel a község belterületén e célra megfelelő terület nem található, ezért felkéri a hitközséget, hogy a gyomai műút mentén egyházi tulajdonban lévő kántori és tanítói földi községi földekkel kicseréltesse... az egyezség megtörtént... (Ebből a feljegyzésből két fontos dolog is kiderül: a gyomavégi kereszt utáni balra eső területet tehát azért nevezték kántorkertnek, mert az a rész a kántor földje volt, mint ahogy vele szemben a kövesút másik oldalán lévő területet azért nevezték tanító telepnek, mert az a föld a tanítók használatában volt 1921-ig. Ekkor ők máshol kaptak földet, ezt a részt pedig elkezdték kiosztani házhelyeknek. Tehát a Napkeleti utcától ill. a Tancsics utcától a Gyoma felé eső városrészt 1921-től kezdődően épült ki.)

Június 6-7-8-án Hunyán és Endrődön összesen 3127 a megbéráltak száma! Óriási szám kilenc évi időköz után!

December hónapban megkezdtek a közművelődési estéket kéthetenként... eleinte a község háza tanácstermében, később pedig a Korona Vendéglő nagytermében. (Jelenleg Dávid Mátyás bútorboltja van a teremben).

A karácsonyi ünnepek alkalmából egyes iskolák termében gyönyörű karácsonyi pásztori játékokat rendeztek...

1922: „A főhatóság szeptember első napjaiban Csernus Mihály hadiárva-házi igazgatót, volt nemzetgyűlési képviselőt kiségitő lelkészül rendelte Endrődre... (Ettől a bejegyzéstől kezdve Csernus Mihály plébános vezette a Historia Domust.)

Az endrődi szőlőskertekben (Öregszőlő) építendő templom alapjára (Zelinka János) 180 000 koronát (biztosított).

Az iskolaszék... öt új tanítói állomást létesített: Szabó Eszter, Tihányi Mária, Kovács Mátyás, Klinghammer László és Körössy Sándor...

A katolikus egyesületek... kultúrdeputánokat rendeztek az újonnan alakult: Szent Imre dalárda közreműködésével...

1922 évben 149 házasság kötött. Tiszán katolikus 144, vegyes 4, polgári 1. A megkeresztelt gyermekek száma: 531, keresztleetlen maradt 1. A törvénytelen gyermekek száma 13.

1923: „Hogy a férfiak között megszűnt a szociáldemokrata és liberális

Csikorgós, hideg telek dermesztették a tanvivilágot a negyvenes esztendőben. Csipkés zúzmara fátyolozta a fákat, bokrokat, jégcsapok csillogtak az érezt csurgásokban, és a téli napsütésben sziporkázva szórta szerze szivárványszínű szikráit a végtelen hómező.

Kitágult körülöttünk a világ. Az égbolt derült időkből hidegké acélsátorként borult fölénk, borús időkből mintha csak kódokból, felhőkből összenőtt kupola lett volna.

A pihepuha csönd úgy ölelt át bennünket, hogy fagyos leheletéből is melegség járta át a szívünket, mert káprázatosan, csodálatosan szép volt. Ha havat kavart a téli szél a sűrű hó függönyök mögül sejtelmes suhanással bukkantak elő a csendgettyűző szánok, mintha csak tündértáncosok, repítették volna tova a tükörsima hónyomon. Mesevilág volt ez.

Ebben a varázslatos mesevilágban nagyon is benne élt a valóság. Az álomba borult föld felett sokszínűen pezsgett az élet. Kicsinyke, de nagyon is jelentős jelként ott volt az említésre cseppet sem érdemtelen „Cuharé”. A szó eredetét nem

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A gyászoló család nevében ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket mindazoknak, akik drága halottunk,

Latorcai János

temetése alkalmából részvétük kinyilvánításával és a temetési szertartáson való megjelenésükkel fájalmunkat enyhíteni igyekeztek.

**Latorcai Jánosné, Dr. Latorcai János,
Dr. Latorcai Jánosné, Latorcai Csaba, Latorcai Zsombor**

felfogás terjedésének gátat vessünk, ez év január havában megalakítottuk a Keresztény Földmunkás és Földműves Egyletet, a décspáskumi hívek részére pedig az ottani katolikus kört, a legények részére a Katolikus Legényegyletet.

Ez évben sikerült beszerezni mind a négy harangunkat. A még 1922 havában megrendelt D hangú Szent Család képével díszített harangot. Timár Imre és Dinya Veronika 155 000 és a hívek adományából összesen 310 000 koronáért szereztük be. A 30 kg-os lélekharangot Kalmár Bálint, Vince, Imre és Károly adományának köszönheti (a falu), kik 93 000 koronát (6 q búza árát) fizettek... a kisharang felirata: „Még ma velem leszesz a paradicsomban.” Az E hangján szóló 977 kg súlyú nagyharang 200 mázsa búza árában Kovács István vagyonos birtokos és jöleklő neje: Sóczó Mónika (adomány. Felirata): „Szent István király, könyörögi érettünk! Magyarországot nagyasszony! Boldogasszony anyánk! Szánd meg siró néped, áldd meg szegény hazánk!” A negyedik 570 kg-ot kitevő Szent Imre harangot a hívek nemes áldozatkészsége teremtette elő. (Felirata:) „Szent Imre herceg, Magyarország éke, endrődi népednek légy hű menedéke!”

A négy harang intonációja (D, H, G, E) kellemes, tiszta. Gyönyörű septicim akkor kellemes zenét szolgáltat. Különösen a Szent Imre harang bársnyos, halk búgása tetszik a híveknek.

1923 szeptember havában megalakult a polgári iskola előkészítő tanfolyama 26 növendékkel I-II. osztályban... kiségitő tanerőként működtek Orbók József, ö. Vörös Ferencné, Gyuricza Margit, Hunya Irma és Hornok Piroska tanítónők... A gyomai kálvinisták az új polg. iskolájuk meggyógyulásától félték, (Csernus Mihály) azonban... öt hónapi gyötrelmes erőfeszítés mellett a tanfolyam engedélyezését a V.K. Minisztériumtól kieszközlölte. A hívek örömmel fogadták az új intézményt.

1923 november 5: Csernus Mihály plébánossá való beiktatása...

Hornokné Németh Eszter

CUHÁRÉ avagy a régi farsangok házibulija

ismertük, de nekünk a hosszú, sötétbe borult esték táncos vigalmait jelentette. A háziaknak pedig, akik a cuhárét megrendezték, a „ház” földjének a megújítását. Ilyenkor kihordták a „házból” (szobából) a bútorokat, csak a kemence és néhány szék árválkodott a sarokban. A földet jó néhány vödör forró vízzel felázatták, arasznyi vastagon elterítették rajta a pelyvát, és kész volt a süppedős, zajtalan táncterem. Aztán fölengedtek a kütgémek, hegyében egy vesszőből font „falkassal” (füles kassal) és így „avizáltak” (üzentek) a környékbelieknek, jöhettek, nálunk ma cuháré lesz!

És mi mentünk, csoportosan. Talpunk alatt ropogott a hó, csontig hatoló fagyos szelek nyargalásztak a kopogásra fagyott vizek felett, de mi nem fáztunk.

Messe hangzó vidámságunk felverte az alkonyat csendjét, ám ez senkit sem zavart. Öregek, fiatalok együtt örültünk annak, hogy megint együtt lehetünk. Mert a cuháréból, amit ma házibulinak neveznének a fiatalok, nem voltak számúzve a korosabbak sem. Ott üldögéltek a kemence csöndes duruzolásuk csak még meghittebbé tette a csendes mulatozást. Pengett a citera, és a táncos lábak jól beletaposták a pelyvát a felázott földbe. Ez amolyan előtapasztás volt. Erre került azután néhány nap múlva a simító tapasztás és egy évig ezután már csak mázolni kellett a ház tükörsima földjét.

Így volt a cuháré kellemes is, hasznos is, azontúl, hogy a petróleumlámpa jótékony félfomályában, no meg amikor az öregek huncut kacintással egy kicsit félre is fordultak, el-elcsattant egy, titkon lopott csók is. Mert ennyi még akkor is megengedett volt, a ma már megmosolygott sok tilalom mellett. Hiszen a farsang akkor is a leány- és legényszívek összedobbanásának áldott időszaka volt.

IVÁNYI MÁRIA

THERM UJX

ÉPÍTŐIPARI SZÖVETKEZET
5500 Gyomaendrőd, Ipartelep utca 3.
Telefon: 66/386-614, Fax: 66/386-226

- ♦ Vállalkozunk magasépítési munkák teljes kivitelezésére, épület-felújításra, karbantartásra
- ♦ Osztályozott adalékanyagból bármilyen betonkeveréket előállítunk Meleg vízzel való keverésre, illetve vegyszeradagolásra van lehetőség.
- ♦ Készletünkön lévő különböző színű bútortalapatok méretre vágjuk és élfőliazzuk.
- ♦ IKARUS 37 személyes autóbusz bérelhető. Hosszútávú igénybevétel is lehetséges.

TURUL CIPŐ GYOMAENDRŐD

Szabadság tér 2.
Telefon: 66/386-891
66/386-251

A TURUL CIPŐBOLT
új helyen: Gyomaendrőd,
Fő u. 204.
(a Gyógyszertár mellett)

Megújult választékkal, bevezető árakon kínálja termékeit.

VÁRJUK KEDVES VÁSÁRLÓINKAT!

GYERMEKCIPŐ KÉSZÍTÉS

Csikós János

5502 Gyomaendrőd, Kör út 3.
(Öregszőlő, Kondorosi út)
Telefon: 06 60 485-788

Béby-lányka-fiúmodellek 18-35-ös méretig
Bio papucs, szandál, klumpa
14-41-es méretig

Cipészek, figyellem!

Női-férfi-gyermekcipő talpbélést rendeljen

SZONDÁTÓL

Szonda István

5502 Gyomaendrőd,
Rózsahegy u. 11.
Telefon: 06 60 351-876

Corvo Bianco Schuh Bt.

Corvo bianco

Cipőipari Bt.
5500 Gyomaendrőd, Fő út 14.
☎/☎ (66) 386 896
☎ (30) 457 148

Női-, Leányka-, és Fiú
cipőgyártás

Bútort közvetlenül a gyártótól!
Endrődön közvetlenül a

DÁVID BÚTORBOLTBAN

nagy választékban, szolid áron kaphatók az alföldi
bútor kft. és még 4 bútorgyár termékei.
havi ajánlatunk:

- ⇒ francia ágy (160 cm) 37.900-tól
 - ⇒ TV állvány 6000
 - ⇒ ülőgarnitúrák 4 db-os, 68.000-tól
 - ⇒ kiegészítő és kisbútorok reklám áron!
- Címünk: Gyomaendrőd, Blaha Lujza u. 1. sz.
tel.: 66/386-262

Az ablak
teszi
a házat

MŰANYAG AJTÓK ABLAKOK GYÁRTÁSA

EGYEDI MÉRETERE IS.
5502 Gyomaendrőd, Fő út 81/1.
Tel/Fax : 66/386-879

Martol

Dinya Zoltán
vállalkozó

Lakás:

Telephely:

Dobi I. J/1. 5502 GYOMAENDRŐD Fő út 45.
Tel.: 05-66/386-578 Tel.: 06-66/386-578
06-30/436-781

VÁROSUNK, Gyomaendrőd - Megjelenik havonta. Kiadja: A KDNP Gyomaendrődi Szervezete
Felelős szerkesztő: Császár Ferenc, 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. - Szerkesztők: Császárné Gyuricza Éva,
Gellai József, Hornokné Németh Eszter, Iványi Mária, Marsi Jánosné, Márton Gábor, Ungvölgyi János

Felelős Kiadó: Vaszkó András

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995.

Készült: Pelyva házi nyomda, Gyomaendrőd, Fő út 81/1